

Súd: Najvyšší súd SR  
Spisová značka: 7Cdo/79/2020  
Identifikačné číslo spisu: 6617200446  
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2022  
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák  
Funkcia: sudca  
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:6617200446.1

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu R. F., bývajúceho v V. nad C., Q. XXX/XX, zastúpeného splnomocnencom PETKOV & Co s.r.o., so sídlom Šoltésovej 14, Bratislava, IČO: 50 430 742, proti žalovanej Prvá stavebná sporiteľňa, a. s., so sídlom Bajkalská 30, Bratislava, IČO: 31 335 004, o určenie čiastočnej neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva a o určenie neexistencie záložného práva o určenie neplatnosti ustanovení zmluvy o úvere, vedenom na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 17Csp/18/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. novembra 2019 sp. zn. 16Co/348/2018, takto

### rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. novembra 2019 sp. zn. 16Co/348/2018 v potvrdzujúcom výroku I. z r u š u j e a v zrušenom rozsahu vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Lučenec rozsudkom z 28. júna 2018 č. k. 17Csp/18/2017-218 v spojení s opravným uznesením zo dňa 15. augusta 2018 žalobu žalobcu o určenie, že zmluva o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok zo dňa 4. novembra 2013 je neplatná v časti, ktorou sa zriaďuje záložné právo na pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom vzniknutej v prípade odstúpenia žalovanej od zmluvy o úvere č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 8. novembra 2013, alebo na pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom vzniknutej z dôvodu plnenia žalovanej z neplatného právneho úkonu, resp. plnenia z právneho úkonu, ktorý odpadol v súvislosti so Zmluvou o úvere č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 8. novembra 2013 (ďalej v „zmluva o úvere“), zamietol (výrok I.), zamietol i žalobu o určenie, že nehnuteľnosti nachádzajúce sa v okrese T., v obci V. nad C. pre k. ú. V. nad C. zapísané Okresným úradom T., kat. odbor na LV č. XXXX a to pozemky KN parc. registra „C“ parcela č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 11 m<sup>2</sup>, parc. č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 59 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 16 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X zastavené plochy a nádvoria o výmere 52 m<sup>2</sup> parcela č. XXXX/X, zastavané plochy a nádvoria o výmere 79 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 17 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X zastavené plochy a nádvoria o výmere 165 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/XX zastavené plochy a

nádvoria o výmere 23 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X záhrady o výmere 55 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X záhrady o výmere 130 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X záhrady o výmere 197 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X záhrady o výmere 240 m<sup>2</sup>, stavba - rodinný dom súp. č. XXX postavený na pozemkoch KN reg „C“ parcela č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 59 m<sup>2</sup>, parcela č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 79 m<sup>2</sup>, a parcela č. XXXX/XX zastavené plochy a nádvoria o výmere 23 m<sup>2</sup> (ďalej „predmetné nehnuteľnosti“), nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej (výrok II.), zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením Okresného súdu Lučenec č. k. 17Csp 18/2017-56 zo dňa 27. januára 2017 (výrok III.). a o náhrade trov konania rozhodol tak, že žalovanej a pôvodnému vedľajšiemu účastníkovi Aukčnej spoločnosti s. r. o. priznal voči žalobcovi náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok IV.).

1.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že aplikujúc § 497 Obchodného zákonníka v spojení s § 1 ods. 1, ods. 2, § 2 písm. a/ a c/ a § 24 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov účinného k 12. novembru 2013, v spojení s § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka dospel k právnomu záveru, že žalobca v časti žaloby v bode I., (ktorou sa domáhal určenia neplatnosti časti zmluvy o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok zo dňa 4. novembra 2013), nemá naliehavý právny záujem v zmysle § 137 písm. c/, d/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej „CSP“).

1.2. Prvoinštančný súd zdôraznil, že musí ex offio skúmať naliehavý právny záujem spotrebiteľa pri určení neplatnosti neprimeranej podmienky v spotrebiteľskej zmluve, a to v takom prípade, ak sa v podanej žalobe spotrebiteľ zároveň domáha ochrany svojich individuálnych spotrebiteľských práv, resp. žalobou sa dodávateľ domáhal od spotrebiteľa plnenia, na základe neplatných, či neprimeraných zmluvných podmienok (§ 298 ods. 1 CSP, § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa). Fyzická osoba - spotrebiteľ sa môže domáhať určenia neplatnosti, či neprijateľnosti zmluvných podmienok obsiahnutých v spotrebiteľskej zmluve iba za splnenia podmienky, že zároveň súd rozhoduje o spore, ktorý vyplýva z tejto spotrebiteľskej zmluvy, kedy je zároveň fakticky vždy daný naliehavý právny záujem spotrebiteľa na tomto určení. Spotrebiteľ však už ako individuálny spotrebiteľ nemôže mať naliehavý právny záujem výlučne na určení neplatnosti neprijateľných podmienok v spotrebiteľskej zmluve bez toho, aby sa zároveň domáhal ochrany svojich individuálnych spotrebiteľských práv (výklad a contrario). Výhovením takejto žalobe individuálneho spotrebiteľa by sa naplno nevyriešil stav neistoty jeho právneho postavenia, ohrozenie jeho práva by tým nebolo odstránené a rozhodnutie o danej určovacej žalobe by neznamenalo úplné vyriešenie obsahu spornosti právneho vzťahu medzi konkrétnym dodávateľom a konkrétnym spotrebiteľom. Uvedená určovacia žaloba by neslúžila potrebám praktického života a spornosť vzťahu medzi žalobcom - spotrebiteľom a dodávateľom - žalovanou, by sa neodstránila a pravdepodobne by musel nasledovať ďalší spor o plnenie.

1.3. Súd prvej inštancie tiež doplnil, že v zmysle § 2 písm. c/ zákona č. 129/2010 Z. z. sa tento zákon nevzťahuje na žalovanú, ktorá je bankou. Podľa § 1 ods. 3 tohto zákona v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy sa za spotrebiteľský úver nepovažuje úver zabezpečený záložným právom k nehnuteľnosti, ktorého lehota splatnosti je viac ako 10 rokov, ako je v tomto prípade. Uzavrel preto, že úver poskytnutý žalobcovi z úverovej zmluvy nie je úverom spotrebiteľským v zmysle tohto zákona, a preto ani zmluva o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok a mandátna zmluva, ktorá bola uzatvorená na základe tejto úverovej zmluvy nie je spotrebiteľskou zmluvou. Žalobu ako nedôvodnú preto zamietol bez toho, aby skúmal vecnú stránku druhej časti žaloby, existenciu či neexistenciu záložného práva a prejudiciálne s tým súvisiace zákonné náležitosti zmluvy o zriadení záložného práva.

1.4. Neodkladné opatrenie prvoinštančný súd zrušil v zmysle § 335 ods. 1 CSP a o náhrade trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP, teda podľa pomeru úspechu strany v konaní vo veci.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalobcu rozsudkom z 28. novembra 2019 sp. zn. 16Co/348/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým zamietol žalobu o určenie, že zmluva o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok zo dňa 4. novembra 2013 je neplatná v časti, ktorou sa zriaďuje záložné právo na pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom vzniknutej v prípade odstúpenia žalovanej od zmluvy o úvere č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 8. novembra 2013, alebo na pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom vzniknutej z dôvodu plnenia žalovanej z neplatného právneho úkonu, resp. plnenia z právneho úkonu,

ktorý odpadol v súvislosti so Zmluvou o úvere č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 8. novembra 2013, potvrdil. Výrok, ktorým žalobu o určenie, že predmetné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej zamietol a výroky o zrušení neodkladného opatrenia a o náhrade trov konania zrušil a v tomto rozsahu vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia vo vzťahu k potvrdzujúcemu výroku I. uviedol, že súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie o zamietnutí žaloby o určenie, že zmluva o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok je neplatná v časti, ktorou sa zriaďuje záložné právo na pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom na tom skutkovom a právnom závere, že na určenie neplatnosti, i keď len časti zmluvy nie je v zmysle § 137 písm. c/, d/ CSP daný naliehavý právny záujem. S daným právnym záverom sa stotožňuje, nakoľko je zrejmé a uvedené konštatoval i prvoinštančný súd, že neplatnosti zmluvy, čo i len čiastočnej sa nemožno domáhať v zmysle § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z., preto v takom prípade je nutné, aby žalobca preukázal na určenie neplatnosti, čo i len čiastočnej, naliehavý právny záujem. Naliehavosť právneho záujmu je daná vtedy, ak je tu stav, či právo resp. právny vzťah medzi sporovými stranami sporný a jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu resp. stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno ochrániť inak, ale len určovacím výrokom. V prejednávanej veci sa však žalobca domáhal danej neplatnosti z dôvodu neplatnosti podmienky v spotrebiteľskej zmluve - záložnej zmluve z dôvodu jej neprijateľnosti, na ktorú mal súd nazerať aj cez prizmu § 298 CSP. Prvoinštančný súd však správne konštatoval, že spotrebiteľ sa môže domáhať vyslovenia neplatnosti neprijateľnej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve a v takom prípade môže uvedené urobiť súd i bez návrhu vtedy, ak sa v podanej žalobe zároveň domáha ochrany svojich individuálnych spotrebiteľských práv resp. žalobou sa dodávateľ domáha od spotrebiteľa plnenia na základe neplatných neprimeraných zmluvných podmienok. Žalobca v žalobe však netvrdil, že by dodávateľovi, teda žalovanej vznikol nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom, v prípade odstúpenia od zmluvy o úvere resp. z dôvodu plnenia žalovanej z neplatného právneho úkonu resp. plnenia z právneho úkonu, ktorý odpadol v súvislosti so zmluvou o úvere. Pokiaľ bolo v prejednávanej veci zriadené záložné právo, a toto zapísané v katastri nehnuteľností, uvedené sa viaže na plnenie zo zmluvy o úvere, v dôsledku ktorého bola vyhlásená mimoriadna splatnosť úveru. Je teda zrejmé, že pokiaľ žalobca uplatňoval súčasne žalobou aj určenie, že predmetné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej, išlo o správny procesný prostriedok ochrany jeho individuálneho spotrebiteľského práva a rozhodnutie súdu o určení, že zmluva o zriadení záložného práva je neplatná v časti, v ktorou sa zriaďuje záložné právo na pohľadávku na vydanie bezdôvodného obohatenia s príslušenstvom je nadbytočnou, neodstraňuje sporný vzťah medzi stranami sporu a nemá žiadny priamy vzťah medzi konaním dodávateľa, ktorý sa titulom nesplnenia zmluvy o úvere postupom vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru domáha splnenia svojej pohľadávky dražbou predmetných nehnuteľností, aby tak uspokojil svoju pohľadávku priamo zo zmluvy o úvere. Záložné právo bolo zriadené žalovanou na zabezpečenie jej pohľadávky vzniknutej titulom plnenia zo zmluvy o úvere, a to bez ohľadu na to, či ide o pohľadávku na zaplatenie istiny úrokov a príslušenstva alebo ktorá vznikne ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v dôsledku odstúpenia od vyššie uvedených zmlúv, či ich neplatnosti. Ide o totožné záložné právo, o čom svedčí aj jeden zápis v katastri nehnuteľností. Argumentácia žalobcu, že existujú, prípadne existuje pochybnosť, či existujú dve záložné práva, je nesprávna. Prvoinštančný súd preto žalobu v bode 1. dôvodne zamietol, ak na čiastočnom určení neplatnosti záložnej zmluvy vzhľadom na druhú časť žaloby o určenie neexistencie tohto záložného práva, nie je daný naliehavý právny záujem. Následne preto nebolo ani dôvodné zaoberať sa v tejto súvislosti s vecnou stránkou veci (v prípade bodu 1. žaloby).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu výlučne vo vzťahu k potvrdzujúcemu výroku I. podal žalobca dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. f/ CSP.

3.1. Podľa jeho názoru vada podľa § 420 písm. f/ CSP v posudzovanom prípade spočíva v tom, že napádaný rozsudok je vo výroku I. pre neho (i) prekvapivým rozhodnutím, ktorým odvolací súd zasiahol do právnej istoty (resp. do jeho legitímnych očakávaní) vo vzťahu k právnej otázke, ktorá už bola v minulosti vyriešená na úrovni najvyšších súdnych autorít, konkrétne očakával, že odvolací súd posúdi procesnú prípustnosť žaloby v danej časti rovnako, ako to v minulosti urobil Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 6Cdo/27/2018 (podľa ktorého rozhodnutia žaloba, ktorou sa žalobca /majúci v právnom vzťahu, ktorého sa vec týka, postavenie spotrebiteľa/ domáha vyslovenia

/určenia/ neprijateľnosti zmluvných podmienok, resp. vyslovenia /určenia/ ich neplatnosti z dôvodu neprijateľnosti, nie je určovacou žalobou v zmysle § 137 ods. 1 písm. c/ CSP; ide o osobitný druh žaloby patriacej spotrebiteľovi s cieľom domáhať sa proti porušiteľovi ochrany svojho práva pred neprijateľnými podmienkami na súde, ktorá má podklad v osobitných predpisoch /§ 53 ods. 1, ods. 4 a 5 a § 53a Občianskeho zákonníka, § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z./; v prípade takejto žaloby nie je preto potrebné tvrdiť a preukazovať naliehavý právny záujem).

3.2. Žalobca ďalej namietal, že nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces tým, že namietaným postupom ako aj napádaným rozhodnutím mu (ii) odoprel spravodlivosť (denegatio iustitiae).

3.3. Žalobca rozhodnutiu odvolacieho súdu v napadnutej časti vytýkal tiež (iii) nevysporiadanie sa s jeho podstatnou odvolacou argumentáciou predostretou v odvolacom konaní, ktorá argumentácia bola natoľko závažná, že jej riadne zohľadnenie a vysporiadanie sa s ňou bolo spôsobilé viesť k diametrálne odlišnému meritórnemu rozhodnutiu odvolacieho súdu. Odvolací súd sa v napádanom rozsudku obmedzil len na konštatovanie správnosti odôvodnenia rozsudku prvoinštančného súdu, pričom v odôvodnení napádaného rozsudku odvolací súd nereflektoval na odvolaciu argumentáciu, ktorá zostala odvolacím súdom nepovšimnutá (opomenutá), a preto doteraz nevie, prečo bola táto odvolacia argumentácia, ktorou brojil proti nesprávosti rozsudku súdu prvej inštancie nesprávna, resp. nedôvodná vo vzťahu k rozhodnutiu v merite veci. Výlučné stotožnenie sa odvolacieho súdu s odôvodnením súdu nižšej inštancie nie je súladné s požiadavkami spravodlivého procesu vždy. Najmä vtedy nie, keď súd prvej inštancie nedal dostatočnú odpoveď strane sporu na jej námietky uplatnené v konaní, alebo ak strana sporu použila v odvolaní novú právnu argumentáciu. V tejto súvislosti dovolateľ predovšetkým zdôraznil, že podaním zo dňa 18. apríla 2019 doplnil svoju odvolaciu argumentáciu, v ktorej argumentoval práve skutočnosťou, že súd prvej inštancie postupoval nesprávne, ak žalobu zamietol s odôvodnením, že nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Túto svoju argumentáciu oprel práve o závery obsiahnuté v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/27/2018, podľa ktorých „žaloba, ktorou sa žalobca (majúci v právnom vzťahu, ktorého sa vec týka, postavenie spotrebiteľa) domáha vyslovenia (určenia) neprijateľnosti zmluvných podmienok, resp. vyslovenia (určenia) ich neplatnosti z dôvodu neprijateľnosti, nie je určovacou žalobou v zmysle § 137 ods. 1 písm. c/ CSP; ide o osobitný druh žaloby patriacej spotrebiteľovi s cieľom domáhať sa proti porušiteľovi ochrany svojho práva pred neprijateľnými podmienkami na súde, ktorá má podklad v osobitných predpisoch (§ 53 ods. 1, ods. 4 a 5 a § 53a Občianskeho zákonníka, § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z.); v prípade takejto žaloby nie je preto potrebné tvrdiť a preukazovať naliehavý právny záujem". Odvolací súd sa v odôvodnení napádaného rozhodnutia s touto argumentačnou líniou (resp. so závermi prijatými na pôde Najvyššieho súdu Slovenskej republiky) v odôvodnení napádaného rozsudku vôbec nevysporiadal.

3.4. Navrhol preto, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti (vo výroku I.) zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Pre prípad úspechu v dovolacom konaní si žalobca uplatnil i náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaná sa k doručenému dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd" alebo „dovolací súd") po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je sčasti prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania výslovne z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať

sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa a účinne námietskami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

6.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a marenie možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017).

6.3. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

7. Z obsahu dovolania vyplýva (bod 3.1., 3.2.), že žalobca namietal (i) prekvapivosť odvolacieho rozsudku v napadnutom výroku, spočívajúcu v tom, že vo vzťahu k právnej otázke, ktorá už bola v minulosti vyriešená na úrovni najvyšších súdnych autorít očakával, že odvolací súd posúdi procesnú prípustnosť žaloby v danej časti rovnako, ako to v minulosti urobil najvyšší súd, konkrétne v uznesení sp. zn. 6Cdo/27/2018, ktorým nesprávnym procesným postupom a rozhodnutím odvolacieho súdu mu zároveň bola (ii) odopretá spravodlivosť (denegatio iustitiae).

8. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozumie rozhodnutie, ktorým odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj 3Cdo/102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní (porovnaj 5Cdo/46/2011).

8.1. Preto pokiaľ dovolateľ za vadu zmätočnosti označil nesprávne právne posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu na žalovanom určení čiastočnej neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva, ktoré nenasledovalo právne posúdenie naliehavosti právneho záujmu na žiadanom určení v obdobnej právnej veci, ktorá už bola v minulosti vyriešená na úrovni najvyšších súdnych autorít, čím došlo k nenaplneniu očakávania žalobcu, že odvolací súd posúdi procesnú prípustnosť žaloby v danej časti rovnako, ako to v minulosti urobil najvyšší súd (konkrétne v ním prejednávanej veci vedenej pod sp. zn. 6Cdo/27/2018), dovolací súd poukazuje, že i prípadná existencia naliehavého právneho záujmu na žalovanom určení založená na právnom závere už vyslovenom najvyšším súdom v obdobnej právnej veci, na ktorú sa dovolateľ odvoláva, nezakladá vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP. (bod 3.1.) V takomto prípade nejde o nesprávny procesný postup súdu. Posúdenie existencie naliehavosti právneho záujmu (i pokiaľ by vyplýval priamo zo zákona), s ktorou právnou problematikou sa zaoberali oba nižšie súdy (t. j. napadnutý rozsudok nebol založený na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie), je totiž stav, i keď vyplývajúci z procesného práva ale s procesným následkom jeho nedostatku, ktorého následkom je zamietnutie žaloby. Nesprávne posúdenie tejto otázky

môže byť preto uplatnené len v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 432 CSP.

8.2. Z obdobných dôvodov preto nemohla uspieť ani námietka odopretia spravodlivosti.

9. Právo na spravodlivý proces ale musí byť naplnené tým, že sudy po vykonaní všetkých rozhodných dôkazov a ich vyhodnotení zistia riadne skutkový stav a po správnom výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že by boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a tým aj podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

9.1. K porušeniu tohto práva tak môže dôjsť aj tým, že nižšie sudy nezaujímajú žiadne stanovisko k predloženým rozhodnutiam ústavného súdu či najvyššieho súdu, alebo že zistenie skutkového stavu je *prima facie* natoľko chybné (svojvoľné), že by k nemu súd pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť - ide o tzv. extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami (porov. I. ÚS 6/2018), alebo tým, že prijaté právne závery sú v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami resp. že z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývajú (porov. I. ÚS 243/07), alebo ak je výklad a použitie príslušných zákonných ustanovení v rozpore s princípmi ústavnosti a spravodlivosti.

9.2. V takýchto prípadoch podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inšancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní a vyhodnocovaní skutkového stavu rešpektoval ústavnoprocenesné zásady, je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa Civilného sporového poriadku. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu veci má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci (porov. I. ÚS 6/2018, 4Cdo/88/2019).

10. Najvyšší súd zdieľa zhodný názor s dovolateľom, že jedným zo základných atribútov právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neodmysliteľne princíp právnej istoty (čl. 1 ods. 1 ústavy), ktorej neopomenuteľnou súčasťou je aj dôvera jednotlivca v rozhodovaciu činnosť súdov.

11. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia nesporne zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (4Cdo/125/2019).

11.1. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejmá z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

11.2. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd v napadnutom rozsudku nezohľadnil citované východiská ochrany práva na spravodlivý proces, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom odvolaní žalobcu proti rozsudku prvoinštančného súdu nemožno hodnotiť inak ako taký, ktorý odporuje obsahu základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Odvolací súd totiž na podstatnú námietku žalobcu predostretú v jeho podaní zo dňa 18. apríla 2019 (označené ako „Vyjadrenie žalobcu“), ktorým doplnil svoju odvoláciu argumentáciu, a v ktorej argumentoval práve skutočnosťou, že súd prvej inštancie postupoval nesprávne, ak žalobu zamietol s odôvodnením, že nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, ktorú argumentáciu oprel práve o závery obsiahnuté v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/27/2018, v odôvodnení napádaného rozsudku nedal vôbec žiadnu odpoveď.

11.3. Odvolací súd sa tak (iii) nevysporiadal s podstatnou odvolacou argumentáciou predostretou v odvolacom konaní, ktorá argumentácia bola i podľa najvyššieho súdu natoľko závažná, že jej riadne zohľadnenie a vysporiadanie sa s ňou bolo bezpochyby žiadúce. Dovolací súd v tejto súvislosti pripomína (uvedené i v bode 9.1.), že k porušeniu práva na spravodlivý proces dochádza aj tým, že nižšie sudy nezaujímajú žiadne stanovisko k predloženým rozhodnutiam ústavného súdu či najvyššieho súdu, v danom prípade k predloženému rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/27/2018. Dovolaciemu súdu pritom neušlo pozornosti, že doplnená odvolacia argumentácia, ktorú odvolací súd

opomenul vziať v zreteľ bola predostretá až po uplynutí odvolacej lehoty, z jej obsahu je aj zrejmé, že nadväzuje na argumenty žalobcu zo samotného odvolania, čím ju nemožno považovať za neprípustné doplnenie dôvodov odvolania a odvolací súd ju mal preskúmať a v odôvodnení napadnutého rozsudku sa s ňou patrične i vysporiadať.

11.4. Z hľadiska ústavnosti (zákonnosti) odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu tak obstať nemôže, preto nezostalo najvyššiemu súdu nezostalo, než len uzavrieť, že odvolací súd porušil pravidlo fair procesu, keď nerešpektoval vyššie uvedené základné právo žalobcu na legitímne očakávanie podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru a v dôsledku toho mu neposkytol ochranu jeho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

12. Pokiaľ tak odvolací súd konštatovaným nesprávnym procesným postupom zvýhodnil žalovanú stranu pri uplatňovaní jej procesných práv oproti žalobcovi, došlo k naplneniu dôvodu prípustnosti dovolania žalobcu podľa § 420 písm. f/ CSP a zároveň k naplneniu dovolacieho dôvodu v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

12.1. Z tohto dôvodu dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom výroku I. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP) s tým, že odvolací súd je právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení viazaný (§ 455 CSP) a v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

13. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.